

Glosář Michala Šourka: ještě k žižkovskému nádraží a strahovskému stadionu

Author: Michal Šourek | Published: 24.09.2013

Přitom se jedná o lokality i stavební struktury, jejichž celospolečenský potenciál je takový, že na jejich rozvoji se město podílet prostě musí. Jednak proto, že projekt, který by v těchto územích nerozvíjel zájmy obce, by byl neodpustitelným promrháním výjimečné příležitosti, jednak proto, že jejich problematika je tak komplexní, že jakýkoli jejich rozvoj, který by probíhal bez kooperace s městem, by nakonec byl nevyhnutelní horší než optimální, a to i z pohledu soukromého investora.

Sokolové i Rolling Stones

V tuto chvíli se necelých dvacet hektarů Spartakiádního stadionu rozrůstá do území, které na východě začíná Petřínem, Petřínskými sady a parkem Kinských, Strahovský klášter je jeho nejsevernějším výběžkem, jižní okraj tvoří jižní větev Turistické ulice a ulice Pod Stadiony, když směrem na západ se můžeme zastavit až u Spiritky, ovšem s výběžkem k sídlišti Podbělohorská.

Druhým zásadním východiskem úvah o Strahově je postoj ke stavební substanci Spartakiádního stadionu. Pokud se hlásíme k „trvale udržitelnému rozvoji“ a pokud vnímáme sokolské tradice jako odkaz, který by měl zůstat živější než staré fotografie, jediné přijatelné řešení je konverze. Prohlášení stadionu kulturní památkou v roce 2003 v této souvislosti není argumentem - spíš komplikací. NPÚ totiž bohužel umí památky pouze konzervovat, a to je v případě strahovského stadionu naprosto mimo ekonomickou realitu.

Myslím si ale, že sokolská myšlenka je dnes už jen málo populární. Ale třeba se pletu. A hlavně: když se podívám z ochozu *Masarykova státního stadionu* na těch devět (!) fotbalových hřišť a představím si pětadvacet tisíc nadšených sokolských cvičenců nebo legionářskou jízdu s podporou letectva a těžké bojové techniky při Zborovských oslavách v letech 1937 a 1947, mám pocit, že ta představa, to měřítko by se neměly ztratit. A koho neoslovují sokolové a legionáři, třeba si rád připomene megakoncerty Rolling Stones.

Potřeba strukturální přestavby

Dostali jsme se v úvahách až ke konverzi stavby, která se svým měřítkem vymyká pragmatické úvaze, a současně regeneraci rozsáhlého území, které má exkluzivní polohu v pražském reliéfu a je obklopeno tak či onak „lepšími až nejlepšími“ čtvrtěmi a zároveň zelení - ale také je a zůstane dopravně nikoli zrovna ideálně „obsloužitelné“. Z toho vychází, že území potřebuje strukturální přestavbu, jejíž výsledkem bude: a) rozvoj významných kulturních a společenských funkcí z hradčanského hřebene, b) přirozené propojení rekreační zeleně, která je evidentní na východ i na západ od něj, a c) propojení rezidenční struktury Hřebenek, Dlabačova a Břevnova (to ovšem už velmi opatrně, nejen proto, že jsme rovnostáři a že budovat nové, ještě vyšší Beverly Hills je nepopulární ...).

Mám i ideový předobraz konverze Spartakiádního stadionu, který je geografickým - a měl by zůstat i významovým - těžištěm oblasti. Něco jako Teatro Marcello v Římě, jež se ve středověku stalo městem ve městě a ve kterém vybudovalo svá sídla a obchodní základny devět nejvýznamnějších římských rodů. Dovedu si představit věžovité stavby univerzitních budov a vědeckých institucí, vyrůstající z podnože bývalých ochozů stadionu, který i dnes předává svědectví o rozměrech a síle událostí, které se na něm konaly.

Osou konverze stadionu i přestavby celého území musí být - jak jinak - veřejný prostor. Jeho nová struktura by měla navazovat na stabilizované struktury okolí; otevřený stadion se tak stane jeho těžištěm a průsečíkem - na rozdíl od současného stavu, kdy veřejný prostor bezradně kličkuje kolem mohutné hmoty stadionu. Univerzitní kampus propojený se základnou vývoje a výzkumu či nějaké to Silicon Valley by Strahovu podle mého názoru slušely. Rozhodně by se tu neměla zrodit další rozkošná „gated community“ pro tisícovku či dvě vyvolených ve stylu „náklady demolice stadionu zaplatí erár ...“.

K soudobým univerzitám, vědě a výzkumu určitě patří infrastruktura služeb i bydlení, o rekreaci a sportu nemluvě. Argument, že významné pražské univerzity svá sídla už mají a výzkumné základny se budují kolem metropole, nepřijímám. Metropole by měla mít víc a významnějších univerzit a měl by se v ní odehrávat zásadnější vývoj a výzkum v mnohem větším měřítku. Totéž platí i pro umění a jeho instituce. A jsme zase zpátky u neexistujícího strategického plánu.

Nádražní zelená louka

Problematika žižkovského nádraží je v lecčems podobná strahovskému stadionu. Odlišné jsou tři nebo čtyři aspekty. Především je to území více centrální, ale zároveň „obyčejnější“, prostě „kus souvislého města“, byť v širším centru. Celá lokalita je na rozdíl od Strahova dopravně velmi dobře obslužená, když co nevidět bude mít navíc i svou stanicí metra. Přitom se v lokalitě protínají, respektive mohou v ní být vytyčeny dopravní radiály, významné pro obsluhu centra Prahy. V neposlední řadě má revitalizace nádražního areálu své širší souvislosti, ale v zásadě se odehraje v něm samém, nebude tedy svázáno s přestavbou širšího spádového území jako v případě strahovského stadionu: jeho okolí je také v rozhodujícím rozsahu stabilizované.

Podíváme-li se ovšem na stavební struktury, rozdíl se ztrácí, ba dokonce převrací. Kolem samotných unikátních skladových „dvojčat“ a (už celkem obyčejného) administrativního křídla, které je propojuje v hlavové poloze, se rozkládá 34 hektarů neužívaných kolejíšť. Tady se už vlastně nejedná o faktickou přestavbu či konverzi, to je svého druhu „zelená louka“.

Nový Žižkov

Nákladové nádraží Žižkov, respektive jeho využití jsem před dvěma lety řešil se svými studenty na Stavební fakultě ČVUT jako diplomní projekt. Řešení, která jsme studovali, identifikovala společná východiska - a ta samozřejmě neztratila platnost. Měla by tu vzniknout nová městská čtvrť, dobře navazující na starší

Žižkovskou zástavbu na severu a západě. Stavební struktura nádražních budov přitom více méně vybízí k pozitivní reakci na olšanskou „drive“, ulici Želivského. Ta by se alespoň v přílehlé části mohla stát městským bulvárem - tak, jak se o to zatím s rozpačitým výsledkem snaží severně od Basilejského náměstí.

Tramvaj, vlak nebo rychlodráha? A vůbec ano - nebo vůbec ne? To jsou otázky, jejichž odpověď spočívá v souvislostech přesahujících hranice nádraží. Nedovedu si však představit, že by se prostor mezi oběma skladovými křídly nestal veřejným, určeným alespoň z poloviny pro pěší, tedy „obytnou ulicí“. To předurčuje k „veřejné“ funkci i nádražní budovy: jejich velikost a aspekty lokality nasvědčují „nadlokální“ celoměstské či dokonce „nadměstské“ funkci. Proč by tu nemohla být Národní knihovna (ovšem, že ne „Chobotnice“) nebo instituce typu „Kunsthalle“, kterou Praha i Česká republika doposud postrádají? A zbytek území? Jak naznačila úvodní rychloanalýza: „obyčejná městská čtvrť, snad s posílenou složkou služeb a pracovních příležitostí, ale určitě žádný „central business district“. Prostě bydlení, práce, rekreace a zeleň - a plný sortiment dalších městských služeb. To vše pravděpodobně v „obyčejné“ šachovnici, jakkoliv kreativně rozvinuté, mj. v reakci na terénní zlom, který lemuje severovýchodní hranici nádraží.

Dovolím si ale zdůraznit, že ta obyčejnost by neměla být výrazem privátně developerského pragmatismu. Smysl a udržitelný modus vivendi jí dá ta významná instituce, která konverzi a revitalizaci nádražní budovy zajistí, a spolu s ní také veřejný prostor, který ji „orámuje“ a nastaví atmosféru nové čtvrti. Tedy: strategický plán rozvoje a participace veřejného sektoru - obce v širokém slova smyslu.

24.09.2013 08:00, Michal Šourek